Далеке минуле українського народу у творах А. Малишка (цикл "Запорожці")

А. Малишко - поет ліричний, романтичний, який відчував і бачив зв'язок поколінь, зв'язок минулого і сучасного. У цьому самобутність його лірики.
Цикл "Запорожці" став мовби прологом до творчості поета періоду Великої Вітчизняної війни. Цикл складається з трьох віршів: "Ворон", "Битва I", "Битва II" - і відтворює славну історію козацтва. Поет згадує імена Остряниці, Хмельницького, Сагайдачного, які боролися за визволення і незалежність України. Тема осмислення історичного зв'язку поколінь завжди хвилювала письменника:

На ланах козачої долини
Толочив ромашок первоцвіт.
Вчора ворон справив іменини,
Триста літ минуло, триста літ.

Мабуть, поет має на увазі 300-річчя возз'єднання України з Росією і нерівність двох країн. "Ворон", як на мене, - це російське самодержавство, яке топче нашу землю, нівечить нашу культуру, знищує наших митців. У вірші "Ворон" звучить заклик до боротьби і плач над розтерзаною Україною.
Поезія "Битва I" прославляє гетьмана Сагайдачного, який зумів у полоні перемогти ворога і повернутись до боротьби. Багато мужніх синів-месників боролись за майбутнє України, її славу. Поета хвилює, чому їх не згадують, не віддають їм належну шану. Риторичне запитання Сагайдачного звернене до нас:

Сагайда підвівсь на стремена:
- Хто згадає їх в світлих іменах?

Не забути свою історію, своїх героїв - ось у чому пафос вірша.
У всі часи, з усіх битв за долю України на синів чекала рідна земля, їхні матері:

Із хлібом-сіллю, із таємним горем
Синів додому ждали матері.

Написані про далеке минуле, вірші внутрішньо пов'язувалися із сучасністю, в них виплеск живого почуття до людей, яким випали на долю не тільки подвиги й посмертна слава, а й нелегкі життєві дороги, тяжкий ратний труд, втрати друзів і бойових соратників - все те, з чого складається антилюдське явище - війна. Ця тема набула відображення і в подальшому творчому доробку поета. Напередодні Великої Вітчизняної війни у вірші "Уставай, моє сонечко" поет проводить паралель між минулим і сучасним:

Уставай, моє сонечко, з темного лугу,
Бо тривожить минуле не раз і не двічі.
Сплять в степу запорожці - товариш до друга
Повернувся обличчям, порубаним в січі...

Лиш тоді, як танкісти промчаться по полю
І сурма зарокоче в поході з полками,
Устають, щоб побачить, і стогнуть від болю,
І шаблі - гартуванні дзвенять під руками.

А. Малишко, беручи участь у походах на західноукраїнські землі 1939 року, передбачав загрозу фашизму, неминучість тяжкого випробування для України і її народу, а тому і повертається у віршах до історії, до визвольної боротьби рідного народу, до подвигів героїв, імена яких з гордістю бережуть люди в своїй пам'яті.